

Határozatok Tára

LAILA MEDINA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. október 19.¹

C-276/22. sz. ügy

**Edil Work 2 S.r.l,
S. T. S.r.l.
kontra
STE S.a.r.l.;
a CM
részvételével**

(a Corte suprema di cassazione [semmitőszék, Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Letelepedés szabadsága – EUMSZ 49. és EUMSZ 54. cikk – Hatály – Határokon átnyúló tevékenységek – Gazdasági tevékenység folytatása a bejegyzés szerinti tagállamtól eltérő tagállamban – *Lex societatis* – Társaságok irányítása és szervezete – A fő tevékenység helye – Alkalmazandó jog”

1. Az olasz társaság, amelynek fő vagyontárgya egy Olaszországban található kastély, székhelyét Luxemburg területére tette át. A társaság korlátolt felelősségű társasággá alakult át, és a luxemburgi jog szerint jegyezték be. Hat évvel később a társaság tagjai egyedüli ügyvezetőt neveztek ki, aki viszont általános képviselőt nevezett ki. Ezt követően az általános képviselő a kastély tulajdonjogát másik társaságra, az S.T. S.r.l. (a továbbiakban: ST) részére ruházta át, amely viszont eladta azt az alapeljárás felperese, az Edil Work 2 S.r.l. (a továbbiakban: Edil Work 2) részére.

2. Az alapügyben felmerült jogvita lényegében e két átruházásnak a szóban forgó jogkörátruházásra alkalmazandó nemzeti jogtól függő érvényességére vonatkozik. Ha a luxemburgi jogot kellene alkalmazni, ezen átruházások e jog alapján érvényesek lennének; ezzel szemben, ha az olasz jogot kellene alkalmazni, ezen átruházások érvénytelenek lennének azon rendelkezés alapján, amely szerint általános meghatalmazás kizárólag a társaság igazgatóságának tagjai részére adható.

3. Ilyen körülmények között a Corte suprema di cassazione (semmitőszék, Olaszország) előzetes döntéshozatal céljából lényegében arra irányuló kérdést terjesztett a Bíróság elé, hogy összeegyeztethető-e az EUMSZ 49. és EUMSZ 54. cikkel a nemzetközi magánjogot szabályozó

¹ Eredeti nyelv: angol.

azon olasz jogszabály, amely szerint az Európai Unió valamely más tagállamában székhellyel rendelkező társaság akkor tartozik az olasz jog hatálya alá, ha vagy Olaszországban alapították, vagy ügyvezetésének helye, illetve „fő tevékenységének helye” Olaszországban található.²

I. Jogi háttér

4. A legge di diritto internazionale privato (legge 218/1995)³ (a nemzetközi magánjogról szóló 218/1995. sz. törvény, a továbbiakban: 218/1995. sz. törvény) „Társaságok és egyéb szervezetek” című 25. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. A társaságokra, egyesületekre, alapítványokra és bármely más köz- vagy magánjogi szervezetre, még akkor is, ha nem egyesületi jellegű, annak az államnak a joga irányadó, amelynek területén az alapításra irányuló eljárás befejeződött. Az olasz jog alkalmazandó azonban, ha az ügyvezetés helye Olaszországban található, vagy ha az ilyen szervezetek fő tevékenységének helye Olaszországban található.

2. A szervezetre irányadó törvény szabályozza többek között a következőket: a) jogi forma; b) a név vagy cégnév; c) létesítés, átalakulás és megszűnés; d) jogképesség; e) a szervek létrehozása, hatásköre és működési módja; f) a szervezet képvisellete; g) a tagi jogállás megszerzésének és elvesztésének módja, valamint az e jogállással járó jogok és kötelezettségek; h) a szervezet kötelezettségeiért való felelősség; i) a törvény vagy a létesítő okirat megsértésének következményei.

3. A létesítő okirat szerinti székhely más államba történő áthelyezése és a különböző államokban székhellyel rendelkező szervezetek egyesülése csak akkor hatályos, ha arra az érintett államok jogszabályainak megfelelően kerül sor.”

5. Az olasz polgári törvénykönyv 2381. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy amennyiben a létesítő okirat vagy a közgyűlés lehetővé teszi, az igazgatóság jogköreit a tagok egy részéből álló végrehajtó bizottságra, vagy egy vagy több tagjára ruházhatja át. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy e rendelkezés szerint a korlátolt felelősségű társaság igazgatósága csak az igazgatóság tagjaira ruházhatja át jogköreit.

II. A tényállás

6. 2004-ben egy olasz korlátolt felelősségű társaság, amelynek eszközei és tevékenységei kizárólag a Castello di Tor Crescenza nevű, Róma (Olaszország) közelében található ingatlankomplexumból (a továbbiakban: kastély) állnak, székhelyét a Luxemburgi Nagyhercegség területére tette át, ahol bejegyezték és az STE korlátolt felelősségű társasággá alakult át. 2010. augusztus 30-án az STE rendkívüli taggyűlést tartott Luxemburgban, amelyen egyedüli ügyvezetőnek (*gérant*) SB-t nevezték ki.⁴ Ebből az alkalomból SB FF-et nevezte ki általános képviselőnek (*mandataire*

² A „fő tevékenység helyének” fogalmát az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem határozza meg. A kérdést előterjesztő bíróság azonban kifejti, hogy a fellebbviteli bíróság szerint az STE S.a.r.l. (a továbbiakban STE), luxemburgi korlátolt felelősségű társaság esetében a „fő tevékenység” az ingatlankomplexumra irányul, amely a társaság „egyetlen és teljes vagyonát” képezi.

³ A GURI 1995. június 3-i 128. száma.

⁴ A Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy 2010-ig az STE 90%-os tulajdoni hányadát az STA s.r.l., az FF kizárólagos tulajdonában lévő társaság birtokolta. Az üzletrészek fennmaradó 10%-a FF feleségének, SB-nek a tulajdonában volt. 2010-ben azonban az STA s.r.l. az üzletrészek 40%-át SB-re ruházta át.

général), és felhatalmazta arra, hogy „a Luxemburgi Nagyhercegség területén és külföldön a társaság nevében és javára meghozzon valamennyi szükséges intézkedést, és elvégezze az összes szükséges műveletet kivételek és kizárások nélkül, de mindig a társaság tevékenységi körén belül”.

7. 2012-ben FF a kastélyt az olasz ST társaság részére ruházta át, amely ezt követően azt az Edil Work 2-re, az FF által ellenőrzött olasz társaságra ruházta át.

8. 2013-ban az STE pert indított – a Tribunale di Roma (római bíróság, Olaszország) előtt – az ST és az Edil Work 2 ellen, amelyben a két átruházási okirat semmissé nyilvánítását kérte a jogköröknek FF részére történő átruházásának érvénytelensége miatt. A Tribunale di Roma (római bíróság) elutasította a kérelmet, mivel úgy ítélte meg, hogy FF részére érvényesen adtak meghatalmazást.

9. A fellebbezési eljárásban a Corte d'appello di Roma (római fellebbviteli bíróság, Olaszország) helyt adott a keresetnek. Megállapította, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikkének (1) bekezdése alapján az olasz jogot kell alkalmazni, mivel a társaság „egyetlen és teljes vagyont” képező kastély, azaz a „fő tevékenységének” helye Olaszországban található. E bíróság tehát úgy ítélte meg, hogy a korlátlan irányítási jogkörök egy olyan, társaságon kívüli harmadik személyre történő átruházása, mint például FF, ellentétes a polgári törvénykönyv 2381. cikkének (2) bekezdésével, amely előírja, hogy a társaság igazgatósága csak ugyanezen igazgatóság tagjaira ruházhatja át jogköreit. E bíróság tehát a jogköröknek a társaság ügyvezetője által FF részére történő átruházását semmissé nyilvánította, és következképpen úgy határozott, hogy a kastélyt a két alperes társaság részére átruházó későbbi okiratok érvénytelenek.

10. Az Edil Work és az ST felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Corte suprema di cassazionehoz (semmitőszék), az 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdése második részének alkalmazhatóságát vitatva, mivel a Corte d'appello di Roma (római fellebbviteli bíróság) nem vette figyelembe, hogy e rendelkezés értelmét és hatályát alapvetően érintette az uniós jog, amely előírja, hogy a nemzeti jog nem alkalmazható, ha annak értelmezése az uniós joggal összeegyeztethetetlen.

11. Az alperes STE kifogásolta a felülvizsgálati kérelmet, különösen azzal érvelve, hogy mivel a társaság fő tevékenységének helye Olaszországban található, az FF részére átruházott jogköröknek és a felperes társaságok részére történő ezt követő átruházásoknak az érvényességét az olasz jog alapján kell vizsgálni a közösségi jog értelmezési beavatkozása nélkül.

12. A kérdést előterjesztő bíróság elsőként megállapítja, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikkének (3) bekezdéséből következik, hogy e rendelkezés lehetővé teszi az olasz társaságok külföldi társaságokká történő átalakulását azáltal, hogy a létesítő okirat szerinti székhelyüket más tagállamba helyezik át, azzal a feltétellel, hogy az áthelyezés mind a származási tagállamban, mind pedig a fogadó államban érvényes. Ezenfelül az áthelyezés a társaságnak az olasz cégjegyzékből való törlését követően sem vonja maga után a társaság jogalanyiségének megszűnését.

13. A kérdést előterjesztő bíróság szerint felmerül a kérdés, hogy az üzleti tevékenységének helyét Olaszországban megtartó STE luxemburgi társaságként történő bejegyzése azt jelenti-e, hogy e társaság irányítási és szervezeti aktusai a luxemburgi jog hatálya alá esnek, amely alapján a szóban forgó jogkörátruházás érvényes lenne. Ezzel szemben az olasz jog alkalmazása esetén a szóban forgó jogkörátruházás semmis lenne.

14. A jogkörök átruházására alkalmazandó jog meghatározását illetően a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének első mondata szerint az általános kapcsoló elv a társaság alapításának helye. Következésképpen ezen mondat értelmében a jelen ügyben a szóban forgó jogkörátruházásra a luxemburgi jog az irányadó. E rendelkezés második mondata azonban bevezet egy kivételt e szabály alól, amely szerint az olasz jogot kell alkalmazni azokra a társaságokra, amelyeknek „fő tevékenységének helye” Olaszországban található. E kivétel alapján tehát a szóban forgó jogkörátruházásra az olasz jogot kellene alkalmazni, mivel e társaság egyetlen vagyontárgya és így fő tevékenységének helye, nevezetesen a kastély Olaszországban található. Az utóbbi esetben, mivel a polgári törvénykönyv 2381. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a korlátolt felelősségű társaság igazgatósága⁵ csak ugyanezen igazgatóság tagjaira ruházhatja át jogköreit, e jogköröknek a társaságon kívüli harmadik személyre – jelen ügyben FF-re – történő átruházása az olasz jog szerint jogellenes lenne.

15. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság először is megállapítja, hogy mivel az EUMSZ 49. cikk szerinti letelepedés szabadsága magában foglalja, hogy a valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott társaság jogosult arra, hogy valamely másik tagállam társaságává alakuljon át, amennyiben teljesülnek e másik tagállam jogszabályaiban meghatározott feltételek, és különösen, ha az e másik tagállam által megállapított kapcsoló elv teljesül, az a tény, hogy csak a székhelyet helyezik át, nem pedig az ügyvezetésnek vagy üzleti tevékenységnek a helyét, önmagában nem zárja ki e szabadság alkalmazhatóságát.

16. Másodsor, a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy az EUMSZ 49. cikkben foglalt letelepedés szabadsága nemcsak a vállalkozások létrehozását, hanem az irányítását is magában foglalja. E tevékenységeket az (EU) 2019/2121 irányelv⁶ második preambulumbekkezdésével összhangban a letelepedés szerinti tagállam joga által előírt feltételeknek megfelelően kell folytatni. A jelen ügyben nem vitás, hogy ez a tagállam Luxemburg.

17. Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a polgári törvénykönyv 2507. cikke, amely a „Külföldön alapított társaságok” című fejezetben található, úgy rendelkezik, hogy az e fejezetben foglalt rendelkezéseket az uniós jog elvei alapján kell értelmezni.

18. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy noha az átalakulás helye szerinti tagállam (jelen ügyben Luxemburg) jogának kellene irányadónak lennie a társaság irányítására és szervezetére, a jelen ügyben a társaság üzleti tevékenységének fő helye Olaszországban marad. Ez a tény a kérdést előterjesztő bíróság szerint alátámasztja az olasz jognak a szóban forgó jogkörátruházásra való alkalmazását.

19. E körülmények között a Corte suprema di cassazione (semmitőszék, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Ellentétes-e az [EUMSZ 49. és EUMSZ 54. cikkel] az, hogy az a tagállam, amelyben egy társaságot (korlátolt felelősségű társaságot) eredetileg alapítottak, alkalmazza e társaságra a nemzeti jognak a társaság [szervezetére] és irányítására vonatkozó rendelkezéseit, ha a társaság, miután székhelyét

⁵ Mind az STA, mind pedig az STE korlátolt felelősségű társaság.

⁶ Az (EU) 2017/1132 irányelv határokön átnyúló átalakulások, egyesülések és szétválások tekintetében történő módosításáról szóló, 2019. november 27-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 321.,1. o.).

áthelyezte, és a társaságot a fogadó tagállam joga szerint újból létrehozták, üzleti tevékenységének helyét továbbra is megtartja a származási tagállamban, és a szóban forgó irányítási aktus döntően befolyásolja a társaság tevékenységét?”

20. Az Edil Work 2, az STE, az olasz kormány és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő. E felek ezenkívül a 2023. július 11-én megtartott tárgyaláson szóbeli észrevételeket is tettek.

III. Értékelés

A. Előzetes megjegyzések

21. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy ellentétes-e a letelepedés szabadságával az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az a tagállam, amelyben a társaságot eredetileg alapították, (jelen ügyben Olaszország) nemzeti jogát alkalmazza e társaság irányítási és szervezeti aktusaira, ha e társaság határokon átnyúló átalakulással összefüggésben székhelyét másik tagállamba (jelen ügyben Luxemburgba) helyezte át, azonban fő tevékenységének helyét az eredeti tagállamban (Olaszországban) megtartotta.

22. Először is emlékeztetek arra, hogy adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket. A Bíróság a nemzeti bíróság által kérdése megfogalmazásakor hivatkozottól eltérő uniós jogi normákat is figyelembe vehet.⁷ A jelen ügyben ahhoz, hogy hasznos választ lehessen adni a kérdést előterjesztő bíróság számára, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tartalmát helyesen kell meghatározni.

1. Határokon átnyúló átalakulások és a határokon átnyúló gazdasági tevékenységek közötti különbség

23. Véleményem szerint lényeges, hogy két különálló problémáról van szó. Az első a társaságokkal szemben abban az esetben alkalmazott korlátozásokra vonatkozik, ha azok határokon átnyúló átalakulást hajtanak végre, vagy azokat újra létrehozzák egy másik tagállamban.⁸ E probléma a tagállamok által a társaságok határokon átnyúló szerkezetátalakítása tekintetében előírt korlátozások esetében, valamint annak lehetővé tételével összefüggésben merül fel, hogy valamely társaság másik tagállam joga alá tartozó társasággá alakuljon át; az ilyen eseteket „áthelyezési eseteknek” nevezik.⁹ Például a Bíróságnak e problémával a Daily Mail ügyben¹⁰ kellett foglalkoznia, amely olyan egyesült királyságbeli társaságra vonatkozott, amely központi ügyvezetését az Egyesült Királyságból (amely akkor még tagállam volt) Hollandiába kívánta áthelyezni anélkül, hogy jogi személyiségét elveszítené, vagy megszűnne az Egyesült Királyság joga szerint alapított társaságnak lenni. Az Egyesült Királyság adóhatóságai megtagadták a

⁷ 2016. október 13-i M. és S. ítélet (C-303/15, EU:C:2016:771, 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2018. május 31-i Zheng ítélet (C-190/17, EU:C:2018:357, 27. pont).

⁸ Ebbe a kategóriába tartoznak a valamely tagállam joga szerint alapított olyan társaságokkal szembeni korlátozások, amelyek anélkül kívánnak másik tagállam jogának hatálya alá tartozni, hogy eredeti jogrendszerükben velük szemben lefolytatnák a felszámolási eljárást. Lásd legutóbb: 2017. október 25-i Polbud – Wykonawstwo ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804). Lásd még: Soegaard, G., „Cross-border Transfer and Change of Lex Societatis After Polbud, C-106/16: Old Companies Do Not Die... They Simply Fade Away to Another Country”, *European Company Law*, 15. kötet, 1. szám, 2018., 21–24. o.

⁹ Lásd: Mucciarelli, F. M., *European Business Organization Law Review*, 9. kötet, 267–303. o.

¹⁰ 1988. szeptember 27-i Daily Mail and General Trust ítélet (81/87, EU:C:1988:456).

székhely áthelyezésének engedélyezését, ami a nemzeti jog szerint szükséges volt. A Bíróság megállapította, hogy ezen áthelyezés módjáról az a nemzeti jog rendelkezik, amelynek megfelelően a társaságot létrehozták.¹¹

24. A második probléma az azokkal a társaságokkal szembeni korlátozásokra vonatkozik, amelyeket az egyik tagállamban alapítottak, és amelyek ugyanakkor másik tagállamban kívánnak gazdasági tevékenységet folytatni.¹² Például az Überseering ügyben¹³ annak eldöntését kérték a Bíróságtól, hogy az a tagállam, amelybe valamely társaság központi ügyvezetésének helyét áthelyezte (Németország), jogosult-e dönten arról, hogy rendelkezik-e jogképességgel az a társaság, amelyet Hollandiában alapítottak. Más szóval, arról a kérdésről van szó, hogy a fogadó tagállam megtagadhatja-e valamely külföldi társaság jogképességének elismerését, ha ez a jogalany központi ügyvezetésének helyét a fogadó államba helyezte át. Ezenkívül az Inspire Art ügyben¹⁴ a Bíróságot arra kérték fel, hogy foglaljon állást a Hollandiában gazdasági tevékenységet folytató külföldi társaságokra vonatkozó holland jogszabályokat illetően. Az ügy olyan társaságra vonatkozott, amelyet az Egyesült Királyság jogszabályai szerint alapítottak. A társaság ezt követően fióktelepet hozott létre Hollandiában, és ebben az országban folytatta fő gazdasági tevékenységét. A társaság kérelmezte a holland cégbíróságnál hollandiai fióktelepének bejegyzését, amely bíróság a társasággal szemben bizonyos szabályokat kívánt előírni. A Bíróság megállapította, hogy számos, a holland szabályozásban meghatározott követelmény ellentétes a szabad mozgás elvével. A Bíróság egyértelműen különbséget tett e két ügy és a Daily Mail ügy között, amely a létrehozás szerinti állam azon lehetőségét érintette, hogy korlátozza a társaság más tagállamba történő áthelyezését.¹⁵

25. A jelen ügyben az STE olasz társaság már ténylegesen áthelyezte székhelyét Luxemburgba azáltal, hogy luxemburgi jog szerint alapított társasággá alakult át, és megszűnt Olaszországban. E társaság nem kíván Olaszországban letelepedni, hanem az csupán gazdasági tevékenységet folytat ebben a tagállamban. Ezért lényeges megjegyezni, hogy az STE és az olasz kormány állításaival szemben a jelen ügy nem arra vonatkozik, hogy a társaságok határokon átnyúló átalakulását illetően fennállnak-e korlátozások, hanem arra, hogy vannak-e az Olaszországban gazdasági tevékenységet folytató luxemburgi vállalkozással szembeni korlátozások.

26. E tekintetben először is a Bíróság rendelkezésére álló iratokból következik, és azt a tárgyaláson megerősítették, hogy az eredetileg Olaszországban bejegyzett STE 2004-ben a luxemburgi jog szerint alapított társasággá alakult át, anélkül, hogy vele szemben Olaszország vagy Luxemburg *bármilyen korlátozást* alkalmazott volna. Más szóval, úgy tűnik, hogy a luxemburgi alapítást követően e társaság átalakulását mind a fogadó állam (Luxemburg), mind a származási állam (Olaszország) joga elfogadta. Másodszor, úgy tűnik, hogy 2004-től (az átalakulás évétől) 2010-ig a társaság Olaszországban folytatott tevékenységet, anélkül, hogy bármelyik hatóság ellenezte volna az átalakulást. Konkrétabban, a felek a tárgyaláson megerősítették, hogy e hatéves időszak alatt az olasz hatóságok nem törekedtek arra, hogy a társaság aktusaira az olasz társasági jogot alkalmazzák. Harmadszor, a 218/1995. sz. törvény 25. cikkének (1) bekezdése megkülönböztetés nélkül vonatkozik mind az eredetileg más tagállamban alapított társaságokra, mind az átalakult társaságokra. Az e rendelkezésben meghatározott kollíziós szabályok nem foglalkoznak a

¹¹ Uo., 19–23. o.

¹² Lásd például: 2016. december 21-i AGET Iraklis ítélet (C-201/15, EU:C:2016:972, 53–55. pont), amelyben a Bíróság megállapította, hogy a letelepedés szabadságának gyakorlása feltételezi a munkavállalóknak a fogadó tagállamban való alkalmazásának szabadságát, a fogadó tagállamban végezni kívánt gazdasági tevékenység jellege és terjedelme meghatározásának szabadságát, valamint következképpen az e tevékenység beszüntetésére és a létesítményei bezárására vonatkozó szabadságot.

¹³ 2002. november 5-i ítélet (C-208/00, EU:C:2002:632).

¹⁴ 2003. szeptember 30-i ítélet (C-167/01, EU:C:2003:512).

¹⁵ Lásd: Überseering ítélet (66–73. pont); Inspire ítélet (102. és 103. pont).

határokon átnyúló átalakulással kapcsolatos kérdésekkel és azok joghatásaival. Így álláspontom szerint ugyanez a kérdés merülne fel abban a helyzetben is, amikor az eredetileg Luxemburgban alapított társaság fő tevékenységének helye Olaszországban található, vagyis a kastély tulajdonával rendelkező STE mindig is luxemburgi társaság volt.

27. Ebből következik, hogy a jelen eljárás szempontjából nem releváns az a kérdés, hogy a szóban forgó olasz jogszabály korlátozza-e a társaság más tagállamba történő áthelyezését és/vagy átalakulását, és nem kell foglalkozni ezzel a kérdéssel. A jelen ügy lényegi kérdése arra irányul, hogy valamely alapvető szabadság gyakorlásának korlátozását jelenti-e az olasz jognak – a „fő tevékenység helye” mint kapcsoló elv révén – a (létrehozás szerinti tagállamtól eltérő) másik tagállamban alapított társaság irányítási és szervezeti aktusaira való alkalmazása. Ezért a jelen indítványban szereplő elemzés szempontjából a származási tagállam Luxemburg, a tagállam, amelyben a szóban forgó társaság gazdasági tevékenységet folytat, pedig Olaszország.

2. Az alapeljárás tárgya

28. Az alapeljárás az igazgatóságon kívüli harmadik személyre történő jogkörátruházás és az ingatlankomplexum átruházásáról szóló okiratok érvényességére vonatkozik. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tárgyának meghatározása szempontjából fontos különbséget tenni a jogkörátruházás és az ingatlanegyüttes átruházása között. Álláspontom szerint a jelen ügyben fontos különbséget tenni egyrészt a társaság aktusaira alkalmazandó *lex societatis* kérdése, másrészt az ingatlanátruházás valamely tagállam általi korlátozása között. Míg az első kérdés a letelepedés szabadságának körébe tartozik, addig a második a tőkemozgás EUMSZ 63. cikkben rögzített szabadságának hatálya alá tartozhat. Az alkalmazandó alapvető szabadság meghatározásához először meg kell állapítani a jogszabály célját,¹⁶ és figyelembe kell venni az ügy körülményeit.

29. Igaz, hogy a Corte d'appello di Roma (római fellebbviteli bíróság) az alapügyben úgy ítélte meg, hogy a társaság „egyetlen és teljes vagyona”, tehát fő tevékenységének helye Olaszországban található, és ezen az alapon alkalmazta a vonatkozó olasz jogot. Következésképpen úgy tűnik, hogy a Corte d'appello di Roma (római fellebbviteli bíróság) az olasz jog alkalmazására vonatkozó érvelését a társaság fő vagyontárgyának helyére, és így egy ingatlan tulajdonjogára alapította. Konkrétabban, e bíróság lényegében azt állapította meg, hogy a jogkörátruházás és a kastély átruházó két okirat a *lex rei sitae* szabály hatálya alá tartozik, és így ezen okiratok az olasz jog szerint nem rendelkeznek joghatással.

¹⁶ Az immár állandó ítélkezési gyakorlatból egyértelműen kitűnik, hogy annak meghatározásakor, hogy valamely nemzeti intézkedés egy alapvető szabadság körébe tartozik-e, az érintett jogszabály célját kell figyelembe venni (lásd különösen: 2010. július 1-jei Dijkman és Dijkman-Lavaleije ítélet, C-233/09, EU:C:2010:397, 26. pont; 2012. november 13-i Test Claimants in the FII Group Litigation ítélet, C-35/11, EU:C:2012:707, 90. pont; 2015. május 21-i Wagner-Raith ítélet, C-560/13, EU:C:2015:347, 31. pont).

30. Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy az alapeljárás a jogkörök olyan harmadik személyre történő átruházásának érvényességére vonatkozik, aki nem tagja az igazgatóságnak. Úgy tűnik, hogy ezen érvényesség *prima facie* nem az ingatlanra vonatkozó dologi jogot érintő kérdés.¹⁷ Amint azt a Bizottság a Bíróság előtt a tárgyaláson előadta, a jogkörök ügyvezető által harmadik személyre történő átruházásának érvényessége a társaság irányításának és szervezetének körébe tartozik, amelyre ezért a társaságot meghatározott jogrendszerhez kötő *lex societatis* vonatkozik.¹⁸ E következtetést alátámasztja a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (2) bekezdésének szövege is, amely felsorolja azokat a tárgyköröket, amelyekre a *lex societatis* alkalmazandó lesz, mint például „a szervek létrehozása, hatásköre és működési módja”, valamint „a szervezet képviselője”. A nemzeti szabályozás tehát arra irányul, hogy az olasz jogot kelljen alkalmazni a fent említett, külföldi társaságok által végrehajtott intézkedésekre, ami azt jelenti, hogy az olasz jog alkalmazása az EUMSZ 49. cikkben foglalt letelepedés szabadságának hatálya alá tartozik.

31. Mivel az alapeljárás tárgya a másik tagállamban letelepedett társaságra alkalmazandó *lex societatis* meghatározásának kérdése, a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróság elé terjesztett kérdést az EUMSZ 49. cikkben meghatározott letelepedés szabadságának fényében kell vizsgálni, amely magában foglalja az Európai Unió állampolgárainak jogát vállalkozások alapítására és irányítására az érintett tagállam által a saját állampolgáira előírtakkal azonos feltételek szerint, valamint az EUMSZ 54. cikknek megfelelően magában foglalja azt, hogy az uniós társaságok jogosultak tevékenységüket az érintett tagállamban leányvállalat, fióktelep vagy képviselő útján gyakorolni.¹⁹ Amennyiben valamely gazdasági szereplő állandó telephelyen ténylegesen végzett gazdasági tevékenységet szándékozik gyakorolni határozatlan ideig, helyzetét a letelepedésnek az EUMSZ 49. cikkben meghatározott szabadsága szemszögéből kell vizsgálni.²⁰

32. Következésképpen, ami a jogkörök olyan harmadik személyre történő átruházását illeti, aki nem tagja az igazgatóságnak, a szóban forgó nemzeti szabályozásnak e szabadság fényében való vizsgálatát javaslom.

¹⁷ A társasági jogi kérdések és az ingatlanon fennálló dologi jogokkal kapcsolatos kérdések közötti különbségtételt illetően lásd például a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I”) (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.; a továbbiakban: „Róma I” rendelet) 1. cikke (2) bekezdésének f) pontját és 4. cikke (1) bekezdésének c) pontját. Véleményem szerint úgy tűnik, hogy a Corte d’appello di Roma (római fellebbviteli bíróság) azáltal, hogy a *lex rei sitae* szabály alkalmazását a jogkörátruházásra is kiterjesztette, noha a két okirat ezen átruházást követően született, a jogkörátruházást és az okiratokat összevonta, és lényegében mindkettőre a *lex rei sitae* szabályt alkalmazta. Így a jogkörátruházásra alkalmazandó szabállyal szemben e szabályt részesítette előnyben. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy a nemzeti jog szerint elegendő-e a kastélyhoz hasonló ingatlanra vonatkozó okirat pusztán ahhoz, hogy a jogkörátruházást az ingatlanon fennálló dologi jogoknak megfeleltethetőnek lehessen tekinteni. E tekintetben ki kell emelni, hogy míg az első átruházás látszólag határokon átnyúló elemet tartalmaz, amelyre a „Róma I” rendelet alkalmazható, a második átruházás „kizárólag belső jellegű” ügyletnek tűnik. A kérdést előterjesztő bíróságnak tehát meg kell vizsgálnia, hogy a két átruházást együtt kell-e minősíteni és vizsgálni.

¹⁸ Jellemzően a *lex societatis* hatálya alá eső tárgykörök közé tartozik a társaság alapítása és megszűnése, a cégnév, a jogképesség, a tőkeszerkezet, a tagok jogai és kötelezettségei, valamint a belső irányítási kérdések. Lásd: Európai Bizottság, Jogérvényesülési és Fogysztópolitikai Főigazgatóság, Schuster, E., Gerner-Beuerle, C., Siems, M. és Mucciarelli, F., Study on the law applicable to companies – Final report, Kiadóhivatal, 2016., 16. o., elérhető a következő oldalon: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/259a1dae-1a8c-11e7-808e-01aa75ed71a1/language-en>. A *lex societatis*nak a „Róma I” rendelet 1. cikke (2) bekezdésének f) pontja értelmében vett kizárását és meghatározását illetően lásd: Saugmandsgaard Øe főtanácsnok Verein für Konsumenteninformation ügyre vonatkozó indítványa (C-272/18, EU:C:2019:679).

¹⁹ Lásd különösen: 2014. július 17-i Nordea Bank Danmark ítélet (C-48/13, EU:C:2014:2087, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁰ Lásd különösen: 2011. szeptember 29-i Bizottság kontra Ausztria ítélet (C-387/10, EU:C:2011:625, 22. pont); 2016. február 23-i Bizottság kontra Magyarország ítélet (C-179/14, EU:C:2016:108, 148–150. pont).

33. Ami pedig az ingatlanok átruházását illeti, ha a Bíróság a tőke szabad mozgásának fényében elemezné a jogszabályt, akkor meg kellene állapítania, hogy nem vitatott, hogy az ingatlanok átruházásával kapcsolatos aktusok hagyományosan az ingatlan fekvése szerinti jog hatálya alá tartoznak. Ezért első látásra valószínűnek tűnik, hogy e jog alkalmazásának pusztán ténye önmagában nem jelenti a tőke szabad mozgásának korlátozását.

3. Közbenső következtetés

34. A fentiekre tekintettel javaslom, hogy az előterjesztett kérdést a jogkörök olyan harmadik személyre történő átruházására koncentrálva fogalmazzák át, aki nem tagja az igazgatóságnak. A jogkörök átruházására alkalmazandó szabály ugyanis elkülönül az ingatlanon létesített dologi jogok kategóriájába tartozó átruházások érvényességének kérdésétől, és megelőzi azt. Ennek megfelelően a kérdést úgy kell átfogalmazni, hogy annak a kérdésnek a meghatározására irányuljon, hogy az EUMSZ 49. cikkben foglalt letelepedés szabadságát úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes valamely tagállam olyan szabályozása, amely a nemzeti jogának alkalmazását írja elő olyan társaságnak a jogkörátruházáshoz hasonló irányítási és szervezési aktusára, amelyet másik tagállam joga szerint alapítottak, de amely fő tevékenységének helye az előbbi tagállam területén található.

B. A letelepedés szabadságának megsértése

1. A hátrányos megkülönböztetésen alapuló megközelítés és a korlátozáson alapuló megközelítés közötti különbség

35. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 54. cikknek megfelelően a valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaság, amelynek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye az Unió területén van, az EUM-Szerződés letelepedési szabadságra vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazása szempontjából ugyanolyan elbánásban részesül, mint azok a természetes személyek, akik a tagállamok állampolgárai.²¹

36. A társasági jog területén ugyanis a tagállamok különösen a *Überseering* ügyben hozott ítélet²² óta kötelesek elismerni a másik tagállam jogszabályai alapján érvényesen létrejött társaságokat még akkor is, ha ehhez a másik államhoz nincs valós kötődésük. E társaság, ha már egyszer érvényesen létrejött, úgy tekintendő, hogy az Unión belül élhet a letelepedési szabadsággal.

37. Az EUMSZ 54. cikkel együttesen értelmezett EUMSZ 49. cikk második bekezdése értelmében a letelepedés szabadsága az előbbi cikkben megnevezett társaságok számára magában foglalja többek között az e társaságok alapításához és irányításához való jogot, a letelepedés szerinti tagállam joga által a saját társaságaira előírtakkal azonos feltételeknek megfelelően.²³ E szabadság az említett jogalanyok fejlődésének valamennyi szakaszára kiterjed, és valamely tagállam piacára való belépésén túl valamely tevékenység tényleges gyakorlását magában foglalja.²⁴ Kiüresítené az EUMSZ 49. cikk tartalmát, ha a tagállam belátása szerint eltérő bánásmódot alkalmazhatna

²¹ Lásd különösen: 2011. november 29-i *National Grid Indus* ítélet (C-371/10, EU:C:2011:785, 25. pont).

²² 2002. november 5-i ítélet (C-208/00, EU:C:2002:632).

²³ 2017. október 25-i *Polbud – Wykonawstwo* ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 33. pont).

²⁴ Lásd: Hogan főtanácsnok *VAS Shipping* ügyre vonatkozó indítványa (C-71/20, EU:C:2021:474, 63. pont).

kizárólag azon az alapon, hogy a társaság székhelye valamely más tagállamban található. A letelepedés szabadságának így az a célja, hogy a társaságok székhely alapján történő hátrányos megkülönböztetésének tiltásával nemzeti bánásmódot biztosítson a fogadó tagállamban.²⁵

38. Fontos hangsúlyozni, hogy a letelepedés szabadsága nemcsak azt a közvetlen és közvetett megkülönböztetést tiltja (a hátrányos megkülönböztetésen alapuló megközelítés), amelynek értelmében a belföldi társaságokhoz képest a külföldi társaságok kevésbé előnyös elbírálás alá esnek,²⁶ hanem az olyan nemzeti intézkedéseket is, amelyek megkülönböztetéstől mentesek, azonban akadályozzák a piacra jutást (a korlátozáson alapuló megközelítés). E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy azon tagállami intézkedések, amelyek alkalmasak arra, hogy akadályozzák vagy kevésbé vonzóvá tegyék az alapvető szabadságok gyakorlását, e szabadság korlátozásának minősülnek.²⁷ Logikusan végiggondolva, e megközelítés – legalábbis elvileg – kiiktatja annak szükségességét, hogy hátrányos bánásmódot hasonló helyzettel kelljen összehasonlítani vagy ahhoz képest kelljen meghatározni.

2. A tényleges székhely elve és a bejegyzési elv

39. A társaságnak a nemzetközi magánjogi szabályok szerinti elismerése tekintetében alapvetően két különböző elv létezik, a tényleges székhely elve²⁸ és a bejegyzési elv.²⁹ A Bíróság kimondta, hogy az EUMSZ 54. cikkben említett társaságok létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetési helye vagy üzleti tevékenységének fő helye arra szolgál, hogy a társaságokat valamely tagállam jogrendjéhez hozzárendelhessek.³⁰ Más szóval, e rendelkezés értelmében mindhárom kapcsoló elv egyenlőnek tekintendő.³¹ Ebből következik, hogy a tagállamok szabadon megválaszthatják, hogy melyik kapcsoló elvet és kollíziós szabályokat alkalmazzák. Ezért a nemzeti nemzetközi magánjog megközelítése és szabályai tagállamonként jelentősen eltérhetnek.³²

40. Ugyanígy – tekintettel arra, hogy az EUMSZ 54. cikk a létesítő okirat szerinti székhelyet, a központi ügyvezetés helyét és az üzleti tevékenység fő helyét egyenlőnek tekinti – a Bíróság úgy ítélte meg, hogy mivel az uniós jog nem határozza meg egységesen azon társaságok körét, amelyek az adott társaságra alkalmazandó nemzeti jogot kijelölő egységes kapcsolóelv alapján élhetnének a letelepedés jogával, a tagállam meghatározhatja, hogy milyen kapcsolat szükséges

²⁵ Lásd ebben az értelemben: 2021. február 25-i Novo Banco ítélet (C-712/19, EU:C:2021:137, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁶ Amint azt Bobek főtanácsnok a Hornbach-Baumarkt ügyre vonatkozó indítványában (C-382/16, EU:C:2017:974, 29. pont) kifejtette, „[a] hátrányos megkülönböztetésen alapuló megközelítés szerint ahhoz, hogy valamely nemzeti intézkedést a letelepedés szabadságával ellentétesnek nyilvánítsanak, az szükséges, hogy összehasonlítható helyzeteket a letelepedés szabadságát gyakorló társaságok rovására eltérően kezeljenek”.

²⁷ 1995. november 30-i Gebhard ítélet (C-55/94, EU:C:1995:411, 37. pont). Lásd még: 2010. január 21-i SGI ítélet (C-311/08, EU:C:2010:26, 56. pont). A legújabb ítélkezési gyakorlatban a Bíróság által használt megfogalmazás olyan intézkedésekre terjed ki, amelyek a *letelepedés szabadságának gyakorlását tiltják, zavarják, vagy kevésbé vonzóvá teszik* (2019. február 27-i Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁸ A tényleges székhely elve szerint azon állam joga határozza meg az alkalmazandó jogot, ahol a társaság központi ügyvezetése és tényleges székhelye található.

²⁹ A bejegyzési elv ezzel szemben arra a jogra utal, amely szerint a társaságot alapították.

³⁰ Lásd e tekintetben: 2023. július 13-i Xella Magyarország ítélet (C-106/22, EU:C:2023:568, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³¹ 1988. szeptember 27-i Daily Mail and General Trust ítélet (81/87, EU:C:1988:456, 19–21. pont); 2017. október 25-i Polbud – Wykonawstwo ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 34. pont).

³² Lásd a 18. lábjegyzetben hivatkozott 2016. évi tanulmányt. A nemzeti társasági jogok közötti különbségeket illetően lásd: Andenas, M. és Wooldridge, F., *European Comparative Company Law*, Cambridge University Press, 2010.

ahhoz, hogy a társaságot a nemzeti joga alapján létrejötnék lehessen tekinteni, és ennek alapján a társaságot megillessze a letelepedési jog, valamint azt is, hogy milyen kapcsolat szükséges e minőség későbbi fenntartásához.³³

41. A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés olyan társaságra vonatkozik, amely *már* valamely tagállam joga szerint létrejött, és amely másik tagállamban található vagyontárgyat érintő irányítási és szervezeti aktusokat fogadott el. Úgy tűnik, hogy az ilyen helyzet főszabály szerint a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdése első mondatának hatálya alá tartozik, amely előírja, hogy a más államban létrejött társaságra ezen állam joga irányadó. Ugyanakkor a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének második mondata az olasz jog hatályát kiterjeszti az olyan társaságra, amely „ügyvezetésének helye” vagy „fő tevékenységének helye” Olaszországban található. Ezért e mondat két további kollíziós szabályt állapít meg, amelyek alapvetően a társaság tényleges székhelyén és a társaság fő tevékenységének helyén alapulnak. Következésképpen, a kérdést előterjesztő bíróság által adott magyarázat alapján – noha a bejegyzési elv tűnik általános szabálynak – az olasz jog alkalmazása kiterjed azokra a társaságokra is, amelyek ügyvezetésének helye és fő tevékenységének helye ebben az államban található.

42. Összefoglalva, a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének első mondata a bejegyzési kritériumot alkalmazza, megerősítve ezzel a luxemburgi jognak a jelen ügyben való alkalmazhatóságát. E rendelkezés második mondatának alkalmazása azonban azt eredményezi, hogy az olasz hatóságok a szóban forgó jogkörátruházásra az olasz jogot alkalmazzák. Tudomásom szerint a Bíróság még nem határozott olyan ügyben, amelyben olyan nemzeti intézkedés uniós joggal való összhangjáról van szó, amely több kollíziós szabály együttes alkalmazását írja elő.

43. E tekintetben – amint az a fentiekben említésre került –³⁴ egységes uniós szintű szabályok híján a kapcsoló elvek meghatározása a nemzeti autonómia körébe tartozik. Ezért első látásra úgy tűnhet, hogy a letelepedés szabadságával nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely több kollíziós szabály együttes alkalmazását írja elő. A szóban forgó nemzeti intézkedés *joghatásának* vizsgálatakor azonban nyilvánvalóvá válik, hogy az zavarja és kevésbé vonzóvá teszi az EUMSZ 49. cikkben foglalt letelepedés szabadságának gyakorlását.

3. Korlátozáson alapuló megközelítés a jelen ügyben

44. A jelen ügyben, amennyiben az STE-t a luxemburgi jog szerint alapították, és székhelye ebben a tagállamban található, e társaság irányítási és szervezeti aktusai a luxemburgi jog hatálya alá tartoztak. Ez az eset *prima facie* a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének első mondatában foglalt kollíziós szabály hatálya alá esik.

45. A 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének második mondata azáltal, hogy a Luxemburgban alapított társaságtól az olasz jognak megfelelő irányítási és szervezési intézkedések elfogadását követeli meg, ténylegesen azt a kötelezettséget rója e társaságra, hogy két különböző állam társasági jogának együttesen feleljen meg. Ez a helyzet *per definitionem* nem hasonlítható össze azokkal a feltételekkel, amelyek között az olasz társaságok működnek. E társaságok ugyanis már az olasz jog hatálya alá tartoznak, és mivel az olasz jogalkotó által választott „fő tevékenységének helye” kritérium természeténél fogva csak a határokon átnyúló

³³ Lásd ebben az értelemben: 2008. december 16-i Cartesio ítélet (C-210/06, EU:C:2008:723, 109. és 110. pont).

³⁴ Lásd a fenti 39. és 40. pontot.

helyzetekre vonatkozik, ez e társaságok esetében irreleváns. Következésképpen lehetetlen – vagy legalábbis tautologikus lenne – azt állítani, hogy a szóban forgó olasz intézkedés az érintett külföldi társaságok egyenlőtlen bánásmódját valósítja meg, és hogy ez az eltérő kezelés hátrányosan érinti a külföldi társaságokat a belföldiekhez képest. Következésképpen úgy vélem, hogy az alkalmazandó társasági jogra irányadó szabályok nem tesznek különbséget a társaság székhelye vagy „származása” szerint, és hogy a „fő tevékenység helye” kritérium tekintetében a belföldi és a külföldi társaságok nem hasonlíthatók össze. Ebből következik, hogy a hátrányos megkülönböztetésen alapuló megközelítést véleményem szerint a jelen ügyben figyelmen kívül kell hagyni.

46. Felmerül tehát a kérdés, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének második mondatában meghatározott szabály alkalmazása zavarja-e vagy kevésbé vonzóvá teszi-e a letelepedés szabadságának gyakorlását.³⁵

47. Véleményem szerint e kérdésre igenlő választ kell adni. A származási tagállam társasági jogának és az olasz jognak az együttes alkalmazása – ez utóbbi alkalmazására azért kerül sor, mert a társaság „fő tevékenységének helye” Olaszországban található – azt jelenti, hogy a társasági szerveknek egyszerre kell megfelelniük a származási tagállam és a „fő tevékenységének helye” szerinti tagállam jogszabályai által előírt követelményeknek. Az ilyen általános kettős teher elvileg kevésbé vonzóvá teheti a származási tagállamban (jelen ügyben Luxemburgban) letelepedett társaság számára, hogy Olaszországban található ingatlanokkal kapcsolatos tevékenységet végezzen, és ezáltal akadályozza a letelepedés szabadságának gyakorlását.

48. Jelen ügyben azonban nem a STE, azaz a letelepedés szabadságát gyakorló társaság kíván a letelepedés szabadságára hivatkozni. Inkább az STE által teljesített átruházás két kedvezményezettje – az ST és Edil Work 2 – kíván e szabadságra hivatkozni. Következésképpen, figyelembe véve az ügy sajátos körülményeit, úgy vélem, hogy a két tagállam társasági jogának együttes alkalmazása jogbizonytalanságot teremt az olyan társaság szerződő fele számára, amely két nemzeti jogra kíván hivatkozni az ügyvezetője által adott felhatalmazás érvénytelenítése és e társaság érdekeinek védelme érdekében. A jogbiztonság elvével összefüggésben³⁶ ugyanis a szerződéshez hasonló jogviszony létesítésekor a félnek tudnia kell, hogy melyik nemzeti jog vonatkozik az adott társaságra. A 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdése második mondatának a szóban forgó jogkörátruházásra a két későbbi átruházás érvénytelenítése érdekében való alkalmazása a kedvezményezettek számára jogbizonytalanságot teremt, mivel az STE-t a luxemburgi jog alapján ténylegesen megalapították, és állítólag megfelelt ezen ország társasági jogának. Az STE keresetét megelőzően – amelyben lényegében az olasz jog alkalmazására hivatkozik, annak ellenére, hogy Luxemburgba helyezte át magát, és luxemburgi társasággá alakult át – semmi sem utalt arra, hogy e társaság a luxemburgi jog hatálya mellett az olasz társasági jog – így annak védelmi intézkedéseinek – hatálya alá is tartozna. STE ezt állítja, és arra hivatkozik, hogy az olasz jogot a szóban forgó átruházásra visszamenőlegesen kell alkalmazni, ami így a kedvezményezettek számára az említett átruházások tekintetében jogbizonytalanságot eredményezne.

³⁵ Lásd a fenti 38. pontot.

³⁶ A Bíróság megállapította, hogy a jogbiztonság és a bizalomvédelem abból következő elve megköveteli, hogy a magánszemélyek számára kedvezőtlen következménnyel járó jogszabályok a jogalanyok számára egyértelműek, alkalmazásuk szempontjából pedig kiszámíthatók legyenek (2013. december 12-i *Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation* ítélet, C-362/12, EU:C:2013:834, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49. Nyilvánvaló, hogy az alkalmazandó jog ilyen tetszőleges kiválasztása és a két nemzeti jog átfedése jelentős bizonytalanságot és pénzügyi terhet jelenthet azon társaság szerződő felei számára, amely két állam társasági jogának alkalmazhatóságára kíván hivatkozni. Ha a letelepedés szabadságát gyakorló személy visszamenőleges hatállyal meg tudja semmisíteni az e szabadság hatálya alatt létrejött jogviszonyokat, az ilyen megsemmisítés súlyosan aláásná a letelepedés szabadságának tényleges érvényesülését.

50. Ezenkívül úgy tűnik, hogy az olasz jognak a szóban forgó jogkörátruházáshoz hasonló társasági jogi aktusra való visszamenőleges hatályú alkalmazását egy másik kapcsoló elv, az ingatlanon fennálló dologi jog váltja ki. A „fő tevékenység helye” fogalmának az ingatlanon fennálló dologi jogokkal kapcsolatos jogi aktusokat megelőző jogi aktusokra anélkül való kiterjesztése, hogy további magyarázatot adnának arra, hogy miért és hogyan kerül sor arra, sértheti a szerződő felek tekintetében a jogi egyértelműség és következőképpen a jogbiztonságának elvét.

51. Végül a teljesség kedvéért hozzá kell tennem, hogy mivel az EUMSZ 49. cikk közvetlen hatállyal bír,³⁷ az alapeljárás során az a döntő, hogy az e rendelkezésben foglalt letelepedés szabadságának szabályozási tartalma olyan tágra szabott-e, hogy az e rendelkezés által biztosított védelem a szerződésre – és így az alapeljárás szerződő felére is – kiterjed. E tekintetben amellől érvelnék, hogy a letelepedés szabadságát másik tagállamban végzett tevékenységükkel gyakorló személyek, de ugyanakkor a szerződéses partnereik is hivatkozhatnak az EUMSZ 49. cikkben előírt, a letelepedés szabadságának korlátozására vonatkozó tilalomra, különösen, ha vannak határokon átnyúló elemek, mint a jelen ügyben, amelyben az STE luxemburgi társaság jogköröket ruházott át általános képviselőjére, aki viszont a társaság fő vagyontárgyát átruházta az ST olasz társaságra, és amelyben ezen ügyleteket az olasz jog alapján megtámadták.³⁸ Anyagi jogi szempontból tehát az ST (és közvetve az Edil Work 2) egyéni joga a fent említett tilalom hatálya alá tartozik. Hozzá kell tennem, hogy amikor az STE élt a letelepedés szabadságával, olyan helyzetet teremtett, amely e szabadság hatálya alá esett. A későbbi ügyletekre, azaz a jogkörök és a kastély átruházására a letelepedés szabadsága vonatkozott. Ezért ha harmadik személy kapcsolatban áll az ezen szabadság alapján kialakult helyzettel, akkor képesnek kell lennie arra, hogy az EUMSZ 49. cikkre hivatkozzon.³⁹

52. Ebből következik, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikkének a polgári törvénykönyv 2381. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. bekezdése alapján az olasz jognak a szóban forgó jogkörátruházásra való alkalmazása álláspontom szerint a letelepedés szabadsága gyakorlásának az EUMSZ 49. cikkel ellentétes korlátozását jelenti.

C. Igazolhatóság

53. A letelepedés szabadságát korlátozó nemzeti intézkedések igazolhatók, és arányosnak minősülhetnek. A Bíróság már több alkalommal kimondta, hogy a letelepedés szabadságának gyakorlását akadályozó vagy kevésbé vonzóvá tevő, hátrányosan nem megkülönböztető nemzeti

³⁷ 2011. november 29-i National Grid Indus ítélet (C-371/10, EU:C:2011:785, 42. pont).

³⁸ Mindenesetre meg kell jegyezni, hogy – amint arra Kokott főtanácsnok Philips Electronics ügyre vonatkozó indítványában (C-18/11, EU:C:2012:222, 83. pont, valamint az 52. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlat) emlékeztetett – a Bíróság különböző alapvető szabadságokkal összefüggésben többször is hangsúlyozta, hogy az alapvető szabadság közvetlen jogosultjaitól eltérő személyek is eredményesen hivatkozhatnak arra, ha máskülönben az alapvető szabadság nem fejtheti ki teljes hatását.

³⁹ Például a Bíróság a 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítéletében (C-83/14, EU:C:2015:480, 59. pont) elfogadta, hogy egy olyan személy, akit nem ért hátrányos megkülönböztetés – azaz, egy egyénhez kötődő jogsértés – keresetet indíthat hátrányos megkülönböztetés miatt „azon városrész többi lakosa” nevében, „ahol [e személy] a tevékenységét végzi”. Így azzal lehetne érvelni, hogy annak a személynek, aki közvetlen kapcsolatban áll a szóban forgó helyzettel, képesnek kell lennie arra, hogy megvédje a jogait.

intézkedések „közérdeken” alapuló kényszerítő okokból igazolhatóak.⁴⁰ Az ilyen intézkedéseknek alkalmasnak kell lenniük a kitűzött cél elérésére, és nem haladhatják meg az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket.⁴¹

54. Előjáróban meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem fejt ki a letelepedés szabadságának azon korlátozását igazoló okokat, amelyet az idézett elő, hogy az olasz jogot a másik tagállam joga szerint ténylegesen megalapított olyan társaság igazgatási és szervezeti aktusaira alkalmazzák, amely ugyanakkor gazdasági tevékenységét Olaszországban folytatja, és fő tevékenységének helye is itt található. Ilyen információk a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének, illetve a polgári törvénykönyv 2381. cikke (2) bekezdésének szövegéből sem következnek.

55. Az olasz kormány azonban írásbeli észrevételeiben úgy véli, hogy a tagok, a hitelezők, a munkavállalók és harmadik személyek védelmével kapcsolatos okok megkövetelik, hogy a szóban forgó jogkörátruházás az olasz jog hatálya alá tartozzon. Meg kell jegyezni, hogy a tárgyaláson e kormány érveinek középpontjában a tagok védelme állt, nem pedig további harmadik felek érdekeinek védelme, amelyre lényegében nem hivatkoztak. Az olasz kormány továbbá azt állítja, hogy az olasz jogot kell alkalmazni, mivel az STE Luxemburgban való letelepedése nem feleltethető meg az e tagállamban folytatott gazdasági tevékenység gyakorlásának, és így visszaélészerű magatartásnak minősül. E kormány szerint az uniós jog nem engedi meg a teljesen mesterséges, valós gazdasági tartalmat nélkülöző társasági megállapodások megkötését. E két fő érvet figyelembe véve elemzem a tagok védelmét és az állítólagos visszaélészerű magatartást.

1. A tagok védelme

56. Megjegyzem, hogy a Bíróság már elfogadta, hogy a kisebbségi részvényesek érdekeinek védelme bizonyos körülmények között és meghatározott feltételek figyelembevételével igazolhatja a letelepedés szabadságának korlátozását.⁴² A Bíróság elismerte a „kisebbségi részvényesek” védelmének szükségességét. Ugyanakkor bizonyos nagyon speciális helyzetekben, amikor a tagállam olyan korlátozásokat vezetett be, amelyek a társaságban való részesedéstől függetlenül *valamennyi* tag védelmére irányulnak, nem zárom ki annak lehetőségét, hogy a tagok (általános) védelmének célja ilyen indoknak minősüljön.⁴³

57. Mindazonáltal a 218/1995. sz. törvény 25. cikkének (1) bekezdése semmiképpen sem határozza meg azokat a közérdeken alapuló okokat, amelyek az olasz jogalkotót e rendelkezés elfogadására késztették. Ezért nehéz meghatározni, hogy az említett intézkedés milyen célokat kíván elérni, következésképpen pedig azt is, hogy ténylegesen ezt a célt követi-e. Konkrétabban, első látásra úgy tűnik, hogy az olasz szabályozás – különösen a polgári törvénykönyv 2381. cikkének (2) bekezdése, amely kizárja a jogköröknek a társaság igazgatóságán kívüli harmadik személyre történő átruházását -- az igazgatósági tagok érdekeinek és az ügyvezetőknek biztosított kizárólagos irányítási pozíciónak a védelmét célozza, így csak az igazgatósági tagok és

⁴⁰ Lásd ebben az értelemben: 2021. február 3-i Fussl Modestraße Mayr ítélet (C-555/19, EU:C:2021:89, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴¹ 2017. október 25-i Polbud – Wykonawstwo ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 52. pont).

⁴² Lásd ebben az értelemben: 2002. november 5-i Überseering ítélet (C-208/00, EU:C:2002:632, 92. pont); 2017. október 25-i Polbud – Wykonawstwo ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 54. pont).

⁴³ A kisebbségi tagok védelmének szándéka általában a társaságokon belüli jogviták – mint például tagok közötti vagy tagok és az ügyvezetők közötti, illetve a társaság és ügyvezetői közötti jogviták – rendezésének kérdésére vonatkozik (lásd: Wathelet főtanácsnok Dédouch és társai ügyre vonatkozó indítványa, C-560/16, EU:C:2017:872, 21. pont). Ilyen védelemre azonban valamennyi tag tekintetében szükség lehet.

az ügyvezetők közötti kapcsolatot szabályozza. Ezért nem egyértelmű, hogy a szóban forgó intézkedést a tagok védelme biztosításának szándékával fogadták-e el. Ennek értékelése azonban a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

58. Feltételezve, hogy a követett közérdekű cél valóban a tagok védelme, hangsúlyozom, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdése polgári törvénykönyv 2381. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett második mondatának alkalmazása meghaladhatja a közérdek védelméhez szükséges mértéket. Mégpedig azért, mert e rendelkezés alkalmazása – mint azt a jelen ügy is mutatja – az olasz jognak olyan társaság irányítási és szervezeti aktusára való alkalmazását eredményezi, amelyet másik tagállam joga szerint ténylegesen megalapítottak, de amely Olaszországban folytatja gazdasági tevékenységét, figyelmen kívül hagyva azt a kérdést, hogy az említett tagállam társasági joga már védelemben részesíti-e a tagok érdekeit. Más szóval, a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének második mondatát különbségtétel nélkül az összes tagállam összes társaságára és *valamennyi* aktusra alkalmazni kell, anélkül, hogy figyelembe vennék, hogy a tagok érdekeit másik tagállamban más, kevésbé korlátozó intézkedések *már* kellőképpen védik, mint például az a követelmény, hogy az igazgatóság tagjait tájékoztatni kell a társaság ingatlanjának értékesítéséről, valamint az a lehetőség, hogy az igazgatóság elálljon ettől az adásvételtől.

59. Ilyen körülmények között kétlem, hogy az említett olasz jogszabályi rendelkezések alkalmazásából eredő korlátozás megfelelné az arányosság elvének. Először is, a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdésének második mondata meghaladja a szükséges mértéket, mivel megkülönböztetés nélkül vonatkozik a társaságon kívüli harmadik személynek adott általános felhatalmazás valamennyi esetére. Másodsor, léteznek alternatív, kevésbé beavatkozó jellegű intézkedések, mint például annak ellenőrzése, hogy a védelemben részesülő érdekeket már kellőképpen figyelembe vették-e a létrehozatal szerinti állam jogszabályaiban, amint az az alapügyben is történhet, különösen mivel a társaság tagjai tudtak vagy tudhattak volna a jogkörátruházás és az azt követő, szóban forgó aktusok megtörténtéről.

2. Visszaélésszerű magatartás

60. Előjáróban le kell szögezni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a letelepedés szabadságának legitim gyakorlása körébe tartozik az a tény, hogy valaki úgy dönt, hogy abban a tagállamban alapít társaságot, amelynek társasági joga a számára a legkevésbé korlátozó vagy a saját gazdasági céljai szempontjából a legmegfelelőbbnek tűnik, és ezért gazdasági tevékenységét másik tagállamban folytatja.⁴⁴ A Bíróság szerint önmagában nem minősül visszaélésnek, ha valamely társaság a célból létesít egy tagállam jogszabályai alapján létesítő okirat szerinti vagy tényleges székhelyet, hogy a kedvezőbb jogszabályok előnyeit élvezze.⁴⁵ Mindezek mellett a letelepedés szabadsága azt sem zárja ki, hogy a tagállamok elővigyázatosak legyenek a „postafiók-” vagy „fedőtársaságokkal” szemben.⁴⁶ A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a tagállamok a csalások megakadályozására vagy üldözésére alkalmas valamennyi olyan intézkedést meghozhatják, amely igazolhatja a korlátozást.⁴⁷ A tagállamok különösen intézkedéseket tehetnek az olyan magatartások megelőzés érdekében, amelyek „teljesen mesterséges, valós gazdasági tartalmat

⁴⁴ 1999. március 9-i Centros ítélet (C-212/97, EU:C:1999:126, 27. pont).

⁴⁵ Uo. Lásd még: 2003. szeptember 30-i Inspire Art ítélet (C-167/01, EU:C:2003:512, 96. pont).

⁴⁶ Lásd: Poirares Maduro főtanácsnok Cartesio ügyre vonatkozó indítványa (C-210/06, EU:C:2008:294, 29. pont), amely a 2006. szeptember 12-i Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ítéletre (C-196/04, EU:C:2006:544, 68. pont) hivatkozik.

⁴⁷ Lásd ebben az értelemben: 2017. október 25-i Polbud – Wykonawstwo ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 61. pont).

nélkülöző megállapodásokra” és a nemzeti jogszabályok kijátszására irányulnak.⁴⁸ Nemrég a Polbud – Wykonawstwo ítéletben⁴⁹ a Bíróság emlékeztetett állandó ítélkezési gyakorlatára, amely szerint nem áll fenn a csalás vagy visszaélés általános vélelme.⁵⁰

61. Jelen ügyben a csalás vagy visszaélés általános vélelmét alapozza meg az olasz jognak a visszaélések elleni küzdelem eszközeként az *összes* többi tagállam *valamennyi* társaságának *valamennyi* társasági jogi aktusára általános hatállyal való alkalmazása abban az esetben, ha a társaság „fő tevékenységének helye” Olaszországban található. Ahhoz, hogy a szóban forgó intézkedés arányos legyen, részletesen ismertetnie kell az esetlegesen csalárdnak minősülő aktusoknak a jellegét, valamint a konkrétan célba vett társaságok jellegét. Ezen túlmenően az ilyen korlátozást hitelt érdemlő adatokkal kell alátámasztani, és megfelelő módon meg kell indokolni. Ezért annak megállapítását javaslom a Bíróságnak, hogy a 218/1995. sz. törvény 25. cikke (1) bekezdése második mondatának nagyon általános megfogalmazása, amely nem tesz különbséget az esetlegesen felmerülő különböző konkrét helyzetek között, inkább arra enged következtetni, hogy e rendelkezés nem tartja tiszteletben az arányosság elvét.

62. Ezen túlmenően rámutatnék arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tagállam hozhat intézkedéseket annak megakadályozására, hogy egyes állampolgárai a Szerződés által nyújtott lehetőségekkel visszaélve kíséreljék meg kivonni magukat a nemzeti jogszabályaik hatálya alól.⁵¹ Az alapügyben azonban úgy tűnik, hogy az STE magatartásának „visszaélésnek” való esetleges minősítése lényegtelen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolása szempontjából, mivel úgy tűnik, hogy Olaszország beleegyezett abba, hogy az STE-t Luxemburgban jegyezzék be.

63. A Bíróság rendelkezésére álló információk fényében úgy vélem, hogy nem lenne indokolt a letelepedés szabadságának azon állítólagos korlátozása, amely az olasz jognak az olyan külföldi társaságokra való alkalmazásából ered, amelyek „fő tevékenységének helye” Olaszországban található. Ezért az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre igenlő választ kell adni.

IV. Végkövetkeztetések

64. A fenti megfontolások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Corte suprema di cassazione (semmitőszék, Olaszország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A letelepedés EUMSZ 49. cikkben rögzített szabadságát úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely nemzeti jogának visszaható hatályú alkalmazását írja elő a más tagállam joga szerint alapított társaság jogkörátruházáshoz hasonló irányítási és szervezeti aktusára, mivel e társaság fő tevékenységének helye az előbbi tagállam területén található, annak érdekében, hogy az ezen aktust követően végrehajtott ingatlanátruházásokat érvénytelenítsék.

⁴⁸ Lásd ebben az értelemben: 2006. szeptember 12-i Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ítélet (C-196/04, EU:C:2006:544, 51–55. pont).

⁴⁹ 2017. október 25-i ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 63. és 64. pont).

⁵⁰ A Bíróság korábbi ítélkezési gyakorlatra hivatkozott, amely szerint nem alapozhatja meg az adókiátszás általános vélelmét, és nem igazolhatja a Szerződésben biztosított alapvető szabadságot sértő intézkedést pusztán az a körülmény, hogy valamely társaság másik tagállamba helyezi át a székhelyét (lásd ebben az értelemben 2000. szeptember 26-i Bizottság kontra Belgium ítélet, C-478/98, EU:C:2000:497, 45. pont; 2004. március 4-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-334/02, EU:C:2004:129, 27. pont; 2006. szeptember 12-i Cadbury Schweppes és Cadbury Schweppes Overseas ítélet, C-196/04, EU:C:2006:544, 50. pont).

⁵¹ Lásd ebben az értelemben: 2017. október 25-i Polbud – Wykonawstwo ítélet (C-106/16, EU:C:2017:804, 39. pont).